

การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา*

PUBLIC PARTICIPATION AND PATTERNS OF PARTICIPATION AFFECTING THE LOCAL DEVELOPMENT OF SUBDISTRICT MUNICIPALITIES, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

นัชชา ทิพนเตร

Nutcha Tippanete

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: spasirasom01@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน รูปแบบการมีส่วนร่วม และการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล 2) เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา เป็นวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และ ระดับปานกลาง 2 ด้าน และรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และระดับปานกลาง 3 ด้าน 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล กับรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร และด้านการรับฟังความคิดเห็น ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ

* Received April 13, 2022; Revised May 23, 2022; Accepted June 18, 2022

0.05 และ 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาท้องถิ่นของคน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, รูปแบบการมีส่วนร่วม, การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study the public participation, patterns of participation, and the local development of subdistrict municipalities, Nakhon Ratchasima Province; 2) study the public participation and patterns of participation affecting the local development of subdistrict municipalities, Nakhon Ratchasima Province; and 3) study the development guidelines the public participation and patterns of participation for the local development of subdistrict municipalities, Nakhon Ratchasima Province. This was the quantitative and qualitative research. The quantitative research sample consisted of 400 people. The research instrument was a questionnaire, a qualitative research sample of 20 people. is an in-depth interview The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation. Multiple regression analysis and correlation analysis. The results showed that 1) Public participation that affects the local development of the sub-district municipality, Nakhon Ratchasima Province. The overall aspects at a high level. When considering each aspect, it was found that at a high level on 2 aspects and at a moderate level on 2 aspects and forms of public participation The overall picture is moderate. When considering each aspect, it was found that it was at a high level on 2 aspects and at a moderate level on 3 aspects.; 2) the public participation in the aspect of participation in decision-making and the aspect of participation in assessment versus the patterns of participation in the providing information aspect and the public hearing aspect affected to the local development of subdistrict municipalities, Nakhon Ratchasima Province at statistical significance at 0.05, and 3) the local government organizations should promote people's participation as part of people's local development.

Keywords: Public Participation, Patterns of Participation, Local Development

บทนำ

ประเทศไทยได้เปลี่ยนการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2475 และได้มีการจัดระเบียบการปกครองโดยใช้หลักการปกครองที่สำคัญ 3 ประการ คือ หลักการรวมอำนาจ หลักการแบ่งอำนาจ และหลักการกระจายอำนาจโดยมีความสัมพันธ์กับการจัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินที่แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การบริหารราชการส่วนกลางใช้หลักการรวมอำนาจ 2) การบริหารราชการส่วนภูมิภาคใช้หลักการแบ่งอำนาจ และ 3) การปกครองส่วนท้องถิ่นใช้หลักการกระจายอำนาจ ในหลักการเหล่านี้ได้ถูกกำหนดเป็นรูปแบบการปกครองไทย และดำเนินการสืบเนื่องมาจนปัจจุบัน ซึ่งหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (ตามพระราชบัญญัติสภาพาบบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2552) หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หมายความว่า เทศบาล) สุขาภิบาลและราชการ ส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น แต่ไม่รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล และราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาพาบบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 และมีฉบับแก้ไขเพิ่มเติมในเวลาต่อมา พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ส่งผลให้มีการกระจายอำนาจสู่องค์กรประชาชนในระดับตำบลอย่างมาก โดยได้ยกฐานะสภาพาบบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์คือ มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวได้ว่าการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนี้เป็นผลผลิตหนึ่งของกระแสของสังคมที่ต้องการจะปฏิรูปการเมือง ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นมิติหนึ่งของความพยายามในการปฏิรูปการเมืองโดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น (โกวิทย์ พวงงาม, 2549)

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังจะเห็นได้ชัดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อาทิ มาตรา 43 บุคคลและชุมชนมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานรัฐ ให้ดำเนินการที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรือตเว้นไม่ดำเนินการสิ่งที่จะก่อผลเสีย และหน่วยงานรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย มาตรา 57 (2) รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พ้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยต้องให้ประชาชน และชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์ด้วย มาตรา 78 รัฐต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริต รวมทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่น ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชน มาตรา 253 การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เปิดเผยข้อมูลและรายงานผลให้ประชาชนทราบ และมีกลไกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย เป็นต้น ในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไข และเป็นกุญแจดอกสำคัญของความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและต่อประโยชน์สุขของประชาชน เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ระบบราชการมีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาระบบราชการยุคใหม่ที่เป็นราชการระบบเปิด การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่นจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง และลดความขัดแย้งต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่ของหน่วยงานภาคราชการจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น หลักการในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเริ่มมาจากบทเรียนของความล้มเหลวในการพัฒนาชุมชน ชนบท ที่ไม่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาแบบยั่งยืน ประกอบกับกระแสความคิดของนักวิชาการทั้งในประเทศและในระดับสากลเกี่ยวกับเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้การพัฒนาในยุคหลัง ๆ ได้เน้นประชาชนในชุมชนเป็นเป้าหมายสำคัญของการ ขับเคลื่อนการพัฒนาและมีส่วนร่วมของประชาชน (people's participation) จึงเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาชุมชน โดยตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 เป็นต้นมา ได้มีการกำหนดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ค่อนข้างชัดเจน (อรพินท์ สฟโชคชัย, 2550)

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศและการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สะท้อนได้จากการที่องค์กรต่างประเทศให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าว กล่าวคือ องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ได้นำธรรมาภิบาล (good governance) มาใช้อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ.1989 ในรายงานเรื่อง Sub sahara Africa: from Crisis to Growth เป็นรายงานที่ธนาคารโลกพยายามวิเคราะห์ถึงความล้มเหลวของรัฐในแอฟริกาในการพัฒนาประเทศ คำว่าธรรมาภิบาล เริ่มมีบทบาทในแง่ของลัทธิวิวัฒน์ เพราะธนาคารโลกและกองทุนเงินระหว่างประเทศเชื่อว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะทำได้ไม่ได้อยู่ หากประเทศนั้นปกครองโดยปราศจากธรรมาภิบาล ธนาคารโลกจึงได้สร้างลักษณะของธรรมาภิบาลระดับโลกขึ้น เพื่อให้หน่วยงานและเครือข่ายในองค์กรผลักดันให้ประเทศต่าง ๆ ดำเนินตามแนวทางธรรมาภิบาล ซึ่งลักษณะองค์ประกอบที่กว้างขวางนี้ไม่ได้ชี้ชัดว่า ประเทศนั้น ๆ จะต้องอยู่ภายใต้ระบบการเมืองการปกครองแบบใดแบบหนึ่งอย่าง เฉพาะเจาะจง ดังนั้นธรรมาภิบาลจึงหมายถึงการปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารและการจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยหลักการทั่วไปของธรรมาภิบาลที่องค์การสหประชาชาติกำหนดไว้ 8 หลักการ ประกอบไปด้วย 1) หลักการมีส่วนร่วม เป็นการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กร หรือ

ประชาชนทั้งชายหญิงที่สามารถทำได้โดยอิสระไม่มีการบังคับ สมาชิกเต็มใจให้ความร่วมมือด้วยตนเอง 2) การปฏิบัติตามกฎบนความถูกต้องตามกรอบของกฎหมาย ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ลำเอียง มีการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมกับประชาชนโดยเท่าเทียมกัน ทุกคนในสังคมอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายเดียวกัน 3) ความโปร่งใส เป็นการตรวจสอบความถูกต้อง มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา สิ่งนี้ช่วยแก้ปัญหาคอร์รัปชันได้ 4) ความรับผิดชอบ เป็นการพยายามให้คนทุกฝ่ายทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดในการทำงาน ถ้าที่จจะตัดสินใจและรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจนั้น ๆ 5) ความสอดคล้องเป็นการกำหนด และสรุปความต้องการของคนในสังคม ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมาก โดยพยายามหาจุดสนใจร่วมกันและความต้องการที่สอดคล้องต้องกันของสังคมมาเป็นข้อปฏิบัติเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในสังคม การจะพัฒนาสังคมได้ต้องทราบความต้องการที่สอดคล้องต้องกันของสังคม 6) ความเสมอภาค เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนพึงได้รับจากรัฐบาลหรือ องค์กรปกครอง ทั้งการบริการด้านสวัสดิการ ตลอดจนสาธารณูปโภคด้านอื่น ๆ 7) หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นวิธีการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ โดยการผลิตและจำหน่ายเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่มีคุ้มค่างบเงินที่ลงทุน หรือการใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อมวลมนุษยชาติโดยมีการพัฒนากระบวนการเพิ่มผลผลิตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และ 8) การมีเหตุผลเป็นความต้องการในทุกสังคม ประชาชนทุกคนต้องตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองด้วยเหตุด้วยผลที่สมเหตุสมผล (วัชรินทร์ อินทพรหม, 2557)

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธีซึ่งบางวิธีสามารถทำได้ง่าย ๆ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลา เช่น การรับฟังความคิดเห็น การเกี่ยวข้อง หรือการสร้าง ความร่วมมือหรือการเสริมอำนาจแก่ประชาชน ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่าย และความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย การพัฒนาท้องถิ่นจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบของประชาชน เมื่อเกิดการพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม ก็จะเกิดการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล (good governance) ถ้าหากประชาชนมี

ส่วนร่วมในการปกครองตนเองสูง โครงการ กิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นก็จะตรงตามความต้องการของประชาชน ทำให้เกิดพลัง ทำให้เกิดความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ การพัฒนาท้องถิ่นก็จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว นำความเจริญมาสู่ประเทศชาติ (วัชรภรณ์ พรหมพลเมือง และพิชัยรัฐ หมั่นด้วง, 2559); (ฐิติมา อุดมศรี, 2555)

เทศบาลตำบลในจังหวัดนครราชสีมา เป็นหน่วยงานท้องถิ่นหนึ่งที่ยังแก้ไขปัญหาในพื้นที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ทั้งจังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ มีประชากรจำนวนมาก และมีประชากรกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งคนต่างพื้นที่เข้ามาทำงาน และคนในพื้นที่เองก็ออกไปทำงานต่างถิ่นเหลือไว้เพียงผู้เฒ่า ผู้แก่ ที่อยู่กับบ้าน และทั้งยังขาดความไม่ตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ของประชาชน และการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของตน ซึ่งหน่วยงานท้องถิ่นยังขาดการชักจูงและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จากสภาพการณ์ดังผู้วิจัยกล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมมาปรับใช้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางให้การพัฒนาการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน รูปแบบการมีส่วนร่วม และการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา เป็นการแบบผสมวิธี (mixed method research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางของวิธีดำเนินการวิจัยซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา จากทั้ง 32 อำเภอ มีเทศบาลตำบล จำนวน 85 แห่ง มีประชากรจำนวน 651,466 คน (ที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2561)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามานะ (Yamane, T., 1973)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 18 คน แบ่งเป็นผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 คน และประชาชน 15 คน คัดเลือกโดยการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

แบบสอบถาม (questionnaire) คือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาในการทำแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา โดยแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) การให้ข้อมูลข่าวสาร 2) การรับฟังความคิดเห็น 3) การเกี่ยวข้อง 4) ความร่วมมือ 5) การเสริมอำนาจ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) ด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน 3) ด้านระบบการศึกษา บำรุงศาสนา สืบสานวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาอาชีพประชาชน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) การให้ข้อมูลข่าวสาร 2) การรับฟังความคิดเห็น 3) การเกี่ยวข้อง 4) ความร่วมมือ 5) การเสริมอำนาจ

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) ด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน 3) ด้านระบบการศึกษา บำรุงศาสนา สืบสานวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาอาชีพประชาชน

การสร้างการทดสอบเครื่องมือ

การวิจัยเชิงปริมาณ

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความแม่นยำของแบบสอบถาม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ออกแบบนั้นเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ดำเนินการตรวจสอบประเมินโดยดัชนีความสอดคล้อง IOC (item-objective congruence index) เป็นรายบุคคลว่าแบบสอบถามในแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ จากนั้นนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ประเมินกรอกลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ย

2. การหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ภายหลังจากที่นำเครื่องมือแบบสอบถามไปผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นผู้วิจัยจึงนำไปทดลองใช้ (try-out) กับกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชัยภูมิ เพื่อหาค่าความเที่ยงตรง จำนวน 30 ชุด

3. วิเคราะห์ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1970) โดยเลือกข้อที่มีค่าความเที่ยงตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป สำหรับใช้เป็นมาตรฐานของมาตรวัด

4. หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามเชิงปริมาณ ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งชุด โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

ขั้นตอนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังต่อไปนี้

1. ค้นหาข้อมูล ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด และสร้างเป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้

2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยได้รับกลับคืนมาอย่างครบถ้วน

3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative research) จากที่เก็บแบบสอบถามได้ทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ตามหลักการเชิงเนื้อหา และเหตุผลทางวิชาการโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลตามข้อเท็จจริงโดยใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก กับประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 18 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จนครบจำนวน 400 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 100 และนำข้อมูลมาแจกแจงตามประเด็นต่างๆ จากนั้นทำการวิเคราะห์ค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลและถอดเทปซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยวิธีจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างสรุป ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่น่าวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการจดบันทึก

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน รูปแบบการมีส่วนร่วม และการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.52	0.42	มาก	2
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.78	0.46	มาก	1
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.25	0.38	ปานกลาง	4
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.31	0.43	ปานกลาง	3
รวม	3.46	0.22	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และ ระดับปานกลาง 2 ด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.46) รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.42) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.43) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.38)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวม

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร	3.51	0.37	มาก	2
2. ด้านการรับฟังความคิดเห็น	3.65	0.39	มาก	1
3. ด้านการเกี่ยวข้อง	3.39	0.43	ปานกลาง	3
4. ด้านความร่วมมือ	3.19	0.38	ปานกลาง	5
5. ด้านการเสริมอำนาจ	3.21	0.43	ปานกลาง	4
รวม	3.40	0.19	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และระดับปานกลาง 2 ด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการรับฟังความคิดเห็น ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.39) รองลงมา ได้แก่ ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.37) ด้านการเกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.34) และด้านการเสริมอำนาจ ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.43) และอันดับที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความร่วมมือ ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 0.38)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการพัฒนาท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบลในจังหวัดนครราชสีมา ภาพรวม

การพัฒนาท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับที่
1.	ด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน	3.54	0.40	มาก	3
2.	ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน	3.60	0.38	มาก	2
3.	ด้านระบบการศึกษา บำรุงศาสนา สืบสาน วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.24	0.39	ปานกลาง	4
4.	ด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาอาชีพประชาชน	3.72	0.40	มาก	1
รวม		3.53	0.21	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า การพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และปานกลาง 1 ด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาอาชีพประชาชน ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.40) รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.38) ด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.40) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านระบบการศึกษา บำรุงศาสนา สืบสานวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.39)

2. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (multiple linear regression analysis- enter) ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจังหวัดนครราชสีมา

ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig
Constant	3.246	.166		19.497	.000
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X_1)	.042	.025	.085	1.654	.049*
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (X_2)	.005	.022	.010	.202	.840
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X_3)	.026	.027	.048	.958	.338
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X_4)	.062	.024	.129	2.534	.012*

R = 0.177, R Square = 0.031, Adjuster R Square = .022
Std. Error of the Estimate = 0.20443 F = 3.206, Sig = 0.003

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่าผลลัพธ์ค่า Sig. เท่ากับ 0.003 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05) แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว (การมีส่วนร่วมของประชาชน) ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจังหวัดนครราชสีมา(Y) พบว่าคะแนนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X_4) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X_1) มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจังหวัดนครราชสีมา(Y) มีค่า (beta) เท่ากับ .129 และ .085 โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X_4) ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจังหวัดนครราชสีมา (Y) สูงสุด และการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X_1) ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจังหวัดนครราชสีมา (Y) ต่ำสุด การมีส่วนร่วมของประชาชน ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (X_2) และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X_3) โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้ง 2 ด้านไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สามารถพยากรณ์การพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจังหวัดนครราชสีมา (Y)

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (multiple linear regression analysis- enter) ระหว่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา

ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig
Constant	3.026	.188		16.069	.000
ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร (X ₅)	.074	.028	.132	2.640	.009*
ด้านการรับฟังความคิดเห็น (X ₆)	.065	.026	.124	2.487	.013*
ด้านการเกี่ยวข้อง (X ₇)	.019	.024	.039	.778	.437
ด้านความร่วมมือ (X ₈)	.019	.027	.035	.688	.492
ด้านการเสริมอำนาจ (X ₉)	.003	.025	.007	.141	.888

R = 0.203, R Square = 0.041, Adjuster R Square = .029
 Std. Error of the Estimate = 0.20365 F = 3.387 , Sig = 0.005

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่าผลลัพธ์ค่า Sig. เท่ากับ 0.005 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig มีค่าน้อยกว่า 0.05) แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว (รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน) ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจังหวัดนครราชสีมา (Y) พบว่าคะแนนมาตรฐานของรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร (X₅) และด้านการรับฟังความคิดเห็น (X₆) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจังหวัดนครราชสีมา (Y) มีค่า (beta) เท่ากับ .132 และ .124 โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร (X₅) ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจังหวัดนครราชสีมา (Y) สูงสุดและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการรับฟังความคิดเห็น (X₆) ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจังหวัดนครราชสีมา (Y) ต่ำสุด รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร และด้านการรับฟังความคิดเห็น ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ส่วนรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการเกี่ยวข้อง (X₇) ด้านความร่วมมือ (X₈) และด้านการเสริมอำนาจ (X₉) โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้ง 3 ด้านไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สามารถพยากรณ์การพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจังหวัดนครราชสีมา (Y)

3. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กล่าวคือ ผู้นำท้องถิ่นได้ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจเนื่องจากเป็นส่งเสริมทักษะการตัดสินใจของประชาชน การพัฒนาทักษะการพึ่งพาตนเอง และเป็นการช่วยให้ประชาชนได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประโยชน์สาธารณะอย่างสอดคล้องกับเจตนารมณ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กล่าวคือ เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคม ส่งเสริมความรู้สึกได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม การเป็นเจ้าของร่วมกัน การลงมือปฏิบัติจะช่วยให้ประชาชนรู้สึกว่า ตนได้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ กล่าวคือ เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้ร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ต้องการ เป็นการรักษาผลประโยชน์ของตนและสังคมในภาพรวม ตลอดจนเป็นการร่วมมือในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล กล่าวคือ ทำให้ประชาชนได้ร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนตนเอง ช่วยตรวจสอบกระบวนการปฏิบัติงานของผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นการรักษาผลประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร กล่าวคือ มีการกระจายข่าวสารแก่ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงผ่านเสียงตามสายในชุมชน ผ่านการติดป้ายประกาศ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ฯลฯ เพื่อสร้างการรับรู้ในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชน รวมถึงประชาชนได้มีโอกาสแจ้งข่าวสารความต้องการของประชาชนแก่เจ้าหน้าที่ที่ได้รับทราบ เพื่อนำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการรับฟังความคิดเห็น กล่าวคือ ผู้บริหารท้องถิ่นมีความสามารถในการพิจารณาเลือกแนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน การปฏิบัติด้วยความโปร่งใส เจ้าหน้าที่รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนอย่างแท้จริง ไม่เลือกปฏิบัติต่อประชาชน ด้านการเกี่ยวข้อง กล่าวคือ ผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนา ก็คือ ประชาชน ในการมีอิทธิพลต่อการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การกำหนดทิศทางการดำเนินงานอย่างสอดคล้องกับความต้องการ หรือความเดือดร้อนของประชาชน ด้านความร่วมมือ กล่าวคือ ประชาชนร่วมกันสวดส่อง รักษาผลประโยชน์ของชุมชนร่วมกัน การตรวจสอบการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่อย่างสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน การเสนอข่าวสารอย่างแท้จริงเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้นำไปพิจารณาประกอบการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการเสริมอำนาจ กล่าวคือ ผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อ

การบริหารจัดการท้องถิ่น การให้ข้อมูลประกอบการพิจารณา ตัดสินใจในการลงประชามติ
อย่างเป็นกลาง และปฏิบัติต่อประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันแม้จะมีอุดมการณ์แตกต่างกัน

ส่วนที่ 3 การพัฒนาท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านระบบ
โครงสร้างพื้นฐาน กล่าวคือ ผู้บริหารท้องถิ่นมีความรับผิดชอบ ใส่ใจต่อความเดือดร้อนของ
ประชาชน การส่งเสริมให้บริการสาธารณะให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพอยู่เสมอ
ช่วยสร้างความรู้สึกรับรู้ประทับใจแก่ประชาชน ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กล่าวคือ ผู้บริหาร
ท้องถิ่นมีประสบการณ์ทำงานที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน
การส่งเสริมการมีจิตสำนึกที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นในสังคม ฯลฯ ด้านระบบ
การศึกษา บำรุงศาสนา สืบสานวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น กล่าวคือ การ
ส่งเสริมการเข้าถึงกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการ
ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างทั่วถึง เพื่อเปิดโอกาสให้กับประชาชนได้
ตัดสินใจเข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมของพื้นที่ ตลอดจนการให้ความสำคัญต่อสถาบันการศึกษา
และสถาบันครอบครัวในการปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีของเยาวชน ด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา
อาชีพประชาชน กล่าวคือ มีการส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาอาชีพของประชาชนในอาชีพที่
ประชาชนมีพื้นฐานในการประกอบอาชีพอยู่แล้ว เพื่อให้มีการพัฒนาอาชีพอย่างสอดคล้องกับ
การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน สร้างความตื่นตัวในการปรับตัวอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน รูปแบบการมีส่วนร่วม และการพัฒนาท้องถิ่น
ของเทศบาลตำบลในจังหวัดนครราชสีมา

1.1 ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อ
การพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า
อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และ ระดับปานกลาง 2 ด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้าน
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมี
ส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับ
ผลประโยชน์ ซึ่งนิสร ยืนยง ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนา
ท้องถิ่น ในจังหวัดนครนายก พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น
ในจังหวัดนครนายก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจาก
มากไปน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมใน
การดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก (นิสร ยืนยง, 2561)

1.2 ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่
ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวม โดยภาพรวมอยู่ใน

ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และระดับปานกลาง 2 ด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการรับฟังความคิดเห็น รองลงมา ได้แก่ ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการเกี่ยวข้อง และด้านการเสริมอำนาจ และอันดับที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความร่วมมือ ซึ่งมีแนวคิดที่กล่าวว่า เป็นการพัฒนาของระบอบประชาธิปไตยที่เน้นการเลือกตั้งไปสู่การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากการใช้คำว่า “การให้ข้อมูล” (รัฐให้ข้อมูลไม่ใช่ประชาชนให้ข้อมูล) “การเปิดรับฟังความคิดเห็น” (รัฐจัดเวทีให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นไม่ใช่ประชาชนยอมมีสิทธิแสดงความคิดเห็น หรือขอออกความเห็น) ฯลฯ เมื่ออำนาจการเมืองอยู่ในมือของนักการเมือง และระบบราชการ ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมก็คือ รัฐจะให้ข้อมูลหรือไม่ จะจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือไม่ (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2551)

1.3 ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และปานกลาง 1 ด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาอาชีพประชาชน รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านระบบการศึกษา บำรุงศาสนา สืบสานวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก พบว่า การพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครนายก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การอนุรักษ์ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พัฒนาและส่งเสริมความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพให้สังคมมีความสงบสุข อยู่ในระดับมาก การส่งเสริมการบริการทางการแพทย์ ศูนย์สุขภาพแบบองค์รวม อยู่ในระดับ มาก และการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกสินค้า บริการ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่น ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับผลประโยชน์ ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น เป็นอันดับแรก คิดเป็นร้อยละ 84.40 (ธนิศร ยืนยง, 2561)

2. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X_1) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X_4) กับรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร (X_5) และด้านการรับฟังความคิดเห็น (X_6) ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านอื่น ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ตามการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วม

ของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอบึงนาราง จังหวัด จันทบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการ รับผิดชอบมีส่วนร่วมในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจมีส่วนร่วมในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วม ในระดับมาก และสุดท้ายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบ สมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 (วิชญ์ หยกจินดา, 2557)

3. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา 3.1) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผล ต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ ผู้นำท้องถิ่นได้ส่งเสริม ให้ประชาชนเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจเนื่องจากเป็นส่งเสริมทักษะการตัดสินใจ ของประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้สึกได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม การพัฒนาทักษะการ พึ่งพาตนเอง และเป็นการช่วยให้ประชาชนได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประโยชน์สาธารณะ อย่างสอดคล้องกับเจตนารมณ์ ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าได้เป็นส่วนหนึ่งของการ พัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง ตลอดจนเป็นการร่วมมือในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ในพื้นที่ 3.2) รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ตำบล จังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ ผู้บริหารท้องถิ่นมีความสามารถในการพิจารณาเลือกแนว ทางการพัฒนาที่ตอบสนองต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน การปฏิบัติด้วยความโปร่งใส มีการ กระจายข่าวสารแก่ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงผ่านเสียงตามสายในชุมชน ผ่านการติดป้าย ประกาศ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ฯลฯ เพื่อสร้างการรับรู้ในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นแก่ ประชาชน รวมถึงประชาชนได้มีโอกาสแจ้งข่าวสารความต้องการของประชาชนแก่เจ้าหน้าที่ให้ รับทราบ เพื่อนำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น 3.3) การพัฒนาท้องถิ่น เขตเทศบาล ตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ ผู้บริหารท้องถิ่นมีความรับผิดชอบ ใส่ใจต่อความ เดือดร้อนของประชาชน มีการส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาอาชีพของประชาชนในอาชีพที่ ประชาชนมีพื้นฐานในการประกอบอาชีพอยู่แล้ว เพื่อให้มีการพัฒนาอาชีพอย่างสอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ส่งเสริมการเข้าถึงกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม การเรียนรู้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นจากการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างทั่วถึง และให้ ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวในการปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีของเยาวชน ดังการศึกษาของ นวลฉวี ประเสริฐสุข ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ” พบว่า 1) ผู้สูงอายุมีความสุขความพึงพอใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่สามารถสนองตอบ

ต่อคุณภาพชีวิตใน 4 มิติ คือ กาย ใจ สังคม และปัญญา/การเรียนรู้ 2) เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการจัดกิจกรรมสัจจรเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและกิจกรรมสานวัยใส่ใจผู้สูงอายุที่ผู้วิจัยและกลุ่มปฏิบัติการหลักร่วมดำเนินการกับชุมชน 3) เกิดการบูรณาการความรู้และกิจกรรมในชุมชนผ่านการสรุปบทเรียนจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน 4) เกิดความยั่งยืนของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนโดยการดำเนินการต่อเนื่องของชุมชนที่ประกอบด้วย แกนนาผู้สูงอายุ คนวัยอื่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน (นวลฉวี ประเสริฐสุข และคณะ, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน และรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร และด้านการรับฟังความคิดเห็น ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 3) การมีส่วนร่วมของประชาชน รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาท้องถิ่น เขตเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า นำท้องถิ่นได้ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจ ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้สึกได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม การพัฒนาทักษะการพึ่งพาตนเอง ผู้บริหารท้องถิ่นมีความสามารถในการพิจารณาเลือกแนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน และผู้บริหารท้องถิ่นมีความรับผิดชอบ ใส่ใจต่อความเดือดร้อนของประชาชน มีการส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาอาชีพของประชาชนในอาชีพที่ประชาชนมีพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีของเยาวชน จากการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานควรมีการกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วม 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่สามารถส่งผลให้ระดับ การมีส่วนร่วม เช่น แรงจูงใจเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2549). มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารงานท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- ฐิติมา อุดมศรี. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. Veridian E-Journal, SU (Humanities, Social Sciences, and Arts), 5(3), 220-238.
- ธนิต ยืนยง. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 5(2), 119-135.
- ธนศร เจริญเมือง. (2551). ทฤษฎีและแนวคิด : การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่นภาคแรก. กรุงเทพมหานคร : คปไฟ.
- นวลฉวี ประเสริฐสุข และคณะ. (2558). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์แบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในชนบทไทย : ด้านการดูแลสุขภาพจิต. นครปฐม: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชรภรณ์ พรหมพลเมือง และพิชัยรัฐ หมั่นด้วง. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. ใน การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1. มหาวิทยาลัยราชธานี.
- วัชรินทร์ อินทพรหม. (2557). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 8(3), 278-289.
- วิชณุ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรพินท์ สฟโชคชัย. (2550). หลักสำคัญในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและพัฒนาคุณภาพ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- Cronbach, L. J. (1970). Essentials of Psychological Test (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd ed). New York: Harper and Row.